



Türkiye sanayisinin çarkları dönmeye devam ediyor

Yavuz Işık

THBB Yönetim Kurulu Başkanı
President

İlk çeyreğini geride bıraktığımız 2016 yılında dünya ekonomisi halen rotasını

lundaki ülkelere kıyasla önemli bir performans sergileyerek 2016 yılını kapatacağını öngörüyoruz. Zira son açıklanan ihracat, sanayi üretim endeksi, ekonomik güven endeksi,

çizememiş durumdadır. Bu sene birçok ülkede yapılacak olan genel seçimler, bölgesel jeopolitik gerilimler, Orta Doğu'da devam eden savaş hali ve Suriye kaynaklı göçmen krizi küresel düzlemde politik belirsizliği artırmaktadır. Politik belirsizliğin ötesinde küresel finansal piyasalarda da belirsizlik hâkim durumdadır. FED'in faiz artırımı kararı sonrasında azalmış olmasına rağmen devam eden bu belirsizlik, küresel ekonomiye ilişkin aşağı yönlü risklerin devamına

yol açmaktadır. Özellikle, dünya ekonomisindeki beklentilerin belirleyicisi olan Çin ekonomisine ilişkin kaygılar ön plana çıkmaktadır. Her ne kadar son açıklanan ihracat verileri olumlu gelse de, kısa vadede Çin ekonomisindeki yavaşlamanın devam edeceği ve dolayısı ile emtia fiyatlarının bir süre daha düşük devam edeceği beklenmekte, bu beklentiler de önümüzdeki dönem için daha ihtiyatlı öngörülerde bulunmayı beraberinde getirmektedir.

Türkiye ekonomisine baktığımızda ise; iki seçim geçiren, başta Euro bölgesi olmak üzere yakın ticaret ortaklarındaki durgunluk ve küresel finansal piyasalardaki belirsizlikten olumsuz etkilenmesine rağmen 2015 yılında Türkiye ekonomisi %4 büyüyerek, diğer gelişme yolundaki ülkelere pozitif bir şekilde ayrışmayı başarmıştır. 2015 yılında küresel boyuttaki tüm olumsuzluklara rağmen Türkiye'nin, geçen yıla benzer bir şekilde, rakipleri olan diğer gelişme yo-

Wheels of Turkey's industry continue to spin

In 2016 whose first quarters we have just ended, the world's economy is still unable to plot its route. General elections that will be conducted in many countries this year, regional geopolitical tensions, war circumstances ongoing in the Middle East, and the crisis of refugees from Syria are increasing the political uncertainty on the global plane. Beyond political one, uncertainty dominates the global financial markets as well.

kapasite kullanım oranı gibi öncü göstergeler, en azından ilk çeyrekte Türkiye'de sanayinin çarklarının döndüğüne işaret etmektedir.

Nisan ayında açıklanan iki veri oldukça önemlidir. İmalat sanayinde kapasite kullanım oranı nisan ayında 1 puan artarak 75.3'e yükseldi. Reel kesim güven endeksi ise Haziran 2014'ten bu yana en yüksek seviyesine ulaşarak 110.1 oldu. Bu veriler, ekonomik faaliyetlerde iyimser görünüme işaret etmektedir. Ancak, dikkat edilmesi gereken

en önemli nokta, kapasite kullanım oranlarının alt detaylarında yatmaktadır. Mal gruplarına göre kapasite kullanım oranları değerlendirildiğinde, nisanda yatırım malları, ara mallar ile gıda ve içeceklerde artış görülürken, dayanıklı tüketim mallarında azalış dikkati çekmektedir. Bunun anlamı, özellikle tüketim malları sektörlerinde Türkiye'nin 2016 yılında zorlanabileceğidir. Zira son dönemdeki terör olayları ve Suriye sınırındaki gelişmeler, tüketicilerin tedirgin olmasına ve buna bağlı olarak da tüketici güven endeksinde bir düşüşe yol açmıştır. Diğer taraftan reel kesim güven endeksindeki durum, tüketici tarafından oldukça farklı görülmektedir. Reel sektör güven endeksinin nisan ayında, haziran 2014'ten bu yana en yüksek seviyesine ulaşması, reel sektörün ekonomiye olan güvenlerinin devam ettiğini ortaya koymaktadır.

Tüm bu olumlu gelişmelerin yanısıra Türkiye ve inşaat sek-

törü açısından ön plana çıkan bir takım risklerin mevcudiyetinden de bahsetmek gerekmektedir.

Hazır beton sektörünün girdi sağladığı inşaat sektörü, 2015 yılını %1.7 büyüme ile tamamlamıştır. İnşaat sanayinin küresel kriz yılı olan 2009 sonrasındaki büyüme oranları incelendiğinde 2012 yılındaki %0.6'lık büyümenin inşaat için en kötü yıl olduğu görülmektedir. 2013-2015 döneminde bu

oran değişmiştir ve bu değişimi incelendiğinde, 2014 yılında gözle görülür bir yavaşlamanın olduğu, 2015 yılında da bu yavaşlamanın devam ettiği anlaşılmaktadır. Bu; sorunun 2015 yılında başlamadığı, 2013 sonrasında kendini gösteren bir "hız kesiminin" olduğunu bize söylemektedir.

Hiç kuşkusuz bu durumun ortaya çıkmasına 2015 yılındaki politik çalkantıların etkisi büyüktür. 2016 yılındaki gelişmeleri ise ilk çeyrek verileri ortaya koyacaktır. Zira bu verinin olumsuz gelmesi sektördeki sorunun geçici olmadığını bize söyleyebilecektir. Bu noktada uygulamaya konulabilecek kısa vadeli etkili çözüm, faiz oranlarının aşağı çekilmesi olacaktır. Merkez Bankası yeni yönetimi, düşme eğilimine giren enflasyon ve 2016 senesindeki küresel finansal konjonktür, önümüzdeki dönemlerde faiz indirimlerinin devam edeceğinin sinyallerini vermektedir.

Hem inşaat sektörü hem de ekonominin geneli açısından risk arz eden önemli konuların başında karşılıksız çek sorunu gelmektedir. En son açıklanan verilere göre 2016 yılının ilk 3 ayında Türkiye'de çek kullanımı %2'ye yakın bir daralma göstermiştir. Buna karşılık karşılıksız çek sayısındaki artış oranı %10'dur. 2014 yılının ilk çeyreği ile karşılaştırıldığında ise karşılıksız çek sayısındaki artış oranı (2 yılda) %27'dir. Diğer bir ifade ile son 2 yıldır Türkiye'de karşılıksız çek sayısında istikrarlı bir artış görülmektedir.

Karşılıksız işlemi yapıldıktan sonra ödenen çek sayısında ise bu yılın ilk çeyreğinde, geçen yılın aynı dönemine kıyasla %50'ye yakın bir azalma yaşanmıştır. Bunun anlamı, karşılıksız işlemi gerçekleştirilen çeklerin sonrasında ödenme oranı da yarı yarıya azalmıştır. Karşılıksız işlemi yapıldıktan sonra ödenen çek oranındaki trajik düşüşün önemle üzerinde durulması gerekmektedir.

Yılın ilk çeyreğinde, bankaya ibraz edilen çek sayısı içerisinde karşılıksız işlemi yapılan çek oranlarını incelediğimizde 2014 yılında %2,77, 2015 yılında %3,16 ve 2016 yılında

%3,56 olduğunu görmekteyiz. 2016 yılının ilk çeyreği, önceki iki seneye kıyasla karşılıksız yazılan çek oranında en kötü yıldır. 2015 yılında karşılıksız yazılan çek oranı %14 artarken 2016 yılında artış oranı %12 olmuştur. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, karşılıksız çek oranı adet olarak her yıl %10'un üzerinde artış göstermektedir. Bankaya ibraz edilen çek sayısı artmamasına rağmen karşılıksız ya-

zılan çek oranının ve sayısının artması, karşılıksız yazıldıktan sonra ödenen çek sayısındaki önemli düşüş; geçen yılın ilk çeyreğinde %2.3, tamamında ise %4 büyüyen Türkiye ekonomisinde başka birtakım sorunlara işaret etmektedir.

Son olarak, IMF tarafından yine nisan ayında açıklanan Türkiye raporunda yer alan birtakım noktaların üzerinde durulması gerekmektedir. Raporda yer alan; Türkiye'nin şoklara rağmen direncini korumaya devam ettiğinin belirtilmesi, Türkiye açısından önemlidir. Bahsedilen en önemli risk ise; net uluslararası yatırım düzeyinin negatifte kalmasına bağlı olarak, azalan cari açığa rağmen, Türkiye'nin ihtiyaç duyacağı yabancı finansmanın artmasının yaratacağı kırılganlık olarak gösterilmiştir. Raporda, özellikle sermaye çıkışlarındaki hızlanmanın, Türkiye için en büyük risk olarak kalmaya devam ettiği belirtilmiş ve bu nedenle, ekonominin yapısal nedenlerle

düşük seyreden iç tasarruf oranını artırmak ve dış denge-sizlikleri düşürmek suretiyle dengelenmesinin öncelikli alan olduğu belirtilmiştir.

Tüm bu ifadeler, Türkiye'nin dış piyasalar nezdinde sürekli yumuşak karnı olarak görülen cari açığın bu yıl azalmış olmasına rağmen yükselmeye devam eden net dış pozisyon açığının ön plana çıkacağını göstermektedir. 2012 sonrası dönem incelendiğinde, %1'lik büyüme için kullanılan net dış borç, 2002-2007 dönemine kıyasla 2 katından fazla yükselmiştir. Bunun anlamı Türkiye büyümek için, kendi tasarruflarının yetersizliğinden dolayı dışarıdan net dış borçlanarak yoluna devam etmektedir. Dünya Bankası tarafından yapılan bir çalışmada Türkiye'de verimlilik artışının olmadığı hallerde GSYİH'da %5'lik büyüme oranını yakalayabilmek için gereken tasarruf oranının en az %30 olması gerektiği tespit edilmiştir. Bu analizden hareketle dış borçluluğu yükseltmeksizin Türkiye'nin sürdürülebilir tarihsel büyüme oranı olan yaklaşık %5'i yakalayabilmesi için mevcut tasarruf oranını 2 katından fazla artırması gerektiği söylenebilecektir.

When it comes to Turkey's economy; the economy of Turkey that experienced two elections grew by 4% in 2015 despite its negative influence from the stagnation in its nearby commercial partners, primarily the Euro Zone, and from the uncertainty in the global financial markets, and succeeded to move away from the other developing countries in a positive sense. Despite all the negative development in the global dimension in 2015, we predict that Turkey will also exhibit significant performance and end 2016 compared with the competing developing countries, in the same vein as the last year. It is because the leading indicators like the last announced export and industry production index, economic confidence index, and capacity utilization ratio, point out that the wheels of Turkey are spinning at least in the first quarter.